

Kehitysjärjestöjen mahdollisia tulevaisuuksia

Viisi skenaariota vuodesta 2030

bingo

Johdanto

Tervetuloa kehitysjärjestöjen tulevaisuuksista kertovien skenaarioiden pariin. Nämä viisi skenaariota on tehty Fingon ja Demos Helsingin syksyllä 2023 järjestämässä koulutuksessa ja sen jälkityönä. Skenaariot ovat kuvitteellisia esimerkkejä kehitysjärjestöjen tulevaisuuksista vuonna 2030. Ne eivät edusta välttämättä haluttuja tulevaisuuksia, eivätkä ne heijastele tekijöidensä toiveita siitä, millaiselta he haluaisivat tulevaisuuden näyttävän. Skenaariot ovat yksinkertaisesti kuvauksia siitä, miltä maailma voisi mahdollisesti näyttää vuosikymmenen loppuun mennessä, jos nykyiset trendit liikkuvat suuntaan tai toiseen. Skenaariopolut kertovat myös millaisia kehityskulkuja ja päätöksiä matkan varrella on tehty. Skenaarioiden lisäksi kuvitteelliset henkilöhahmot kertovat tulevaisuudesta omasta näkökulmastaan. Nämä kuvaukset auttavat meitä ymmärtämään, että mahdollisia tulevaisuuksia on monia. Kun kuvittelemme erilaisia tulevaisuuden suuntia, osaamme paremmin suhtautua oikeisiin epävarmuuksiin ja yllätyksiin, joita väistämättä on edessämme.

Työ alkoi Demos Helsingin yhden päivän mittaisessa koulutuksessa, jonka jälkeen skenaarioita työstettiin pienryhmissä ja työpajassa. Lopulta Fingon asiantuntijat viimeistelivät tekstit pienryhmien työskentelyn pohjalta. Kirjoittamiseen tarvittiin luovuutta ja värikynää, jotta skenaariot olisivat keskenään mahdollisimman erilaisia ja konkreettisia. Mukana oppimisprosessissa oli Fingon lisäksi 15 taustatahoa. Kiitämme kaikkia prosessiin osallistuneita ja toivomme, että näistä skenaarioista on iloa myös muille oman järjestön mielikuvituksen innoittamisessa sekä toiminnan suunnittelussa!

Noora Vähäkari & Anni Vihriälä, Suomalaiset kehitysjärjestöt - Fingo ry
joulukuussa 2023

fingo

Skenaario 1: Ilmastoturvallisuutta vauvojen kustannuksella

fingo

Ilmastoturvallisuutta vauvojen kustannuksella

Vihdoinkin! Ilmaston lämpeneminen saadaan pysähtymään 1,5 asteeseen, ja vaikka tilastodata on tuoretta, tätä juhliitaan ympäri maailmaa suorastaan hurmoksellisesti. Kasvihuonekaasupäästöt on saatu kuriin etenkin uusilla arktisten alueiden hiilidioksidi-imureilla, joissa kivettynyt hiilidioksidi upotetaan syväälle pohjoisen kallioperään. Imureiden takana on kiinalainen multikorporaatio Alibaba, joka on kehittänyt datajärjestelmän, jolla hiilipäästöjen seuranta on täsmällistä ja imurointi tarkkaan kohdennettua. Vaikka ilmastokriisin kannalta järjestelmä on ollut helpotus, on se kyseenalaistanut ihmisten itsemääräämisoikeuden ja yksityisyydensuojan, sillä päästöseuranta vaatii ajantasaista kulutusdataa. Yhteisen ilmastomme tulevaisuus on kiinni Alibaban imuripatentista, joten yrityksen päätösvalta lisää Kiinan geopoliittista ja talouspoliittista valtaa äärimmilleen. Hiljalleen olemme luopuneet monista oikeuksistamme ja antautuneet uudennlaiselle eko- ja teknodiktatuurille. Pelosta huolimatta tekoälypohjaiset viestintävälineet etenevät vauhdilla ja maailma elää jälleen uutta teknologiahurmosta, ratkaisihan se ilmastokriisinkin. Fokus ilmastonmuutoksen taklaamiseksi on antanut tilaa muiden asioiden eskaloitumiselle.

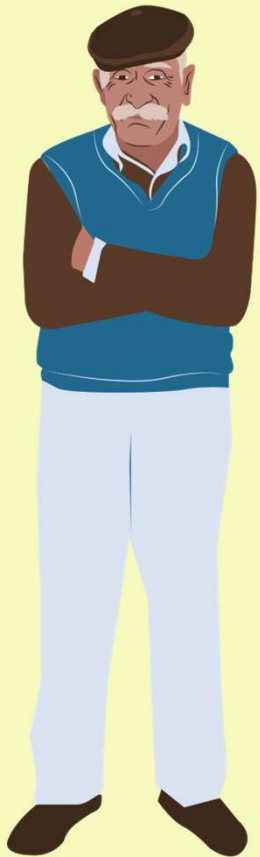
Mikromuovin, nanoteknologioiden ja erilaisten ruokateollisuuden kemikaalien massiivisen kasvun myötä maaperän ja vesistöjen saastuminen on hiipinyt tietoomme viiveellä ja hiljaa. Ympäristön kemikaalcocktail on valtava ja ylisukupolvinen haaste. Tämä kriisi on perustavanlaatuisen ja yllättävän, sillä se vaikuttaa etenkin lisääntymishormonien tuotantoon. Tarvitsemme uutta globaalia terveyspolitiikkaa ja regulaatiota kemikaalien käyttöön viipymättä. Lisääntymisterveys on uusi globaalin kehityksen lempilapsi, johon resursseja ohjataan paljon. Lääketeollisuus voi pulleasti ja etenkin lisäravinnemarkkinat kukoistavat. Myös perinteiset uskomushoidot käyttävät yhä hyväkseen uhanlaisia eläinlajeja ja salametsästystä.

Lisääntymisterveys on uusi epätasa-arvoistava rakenne. Kenellä on oikeus saada jälkeläisiä ja elää puhtaassa luonnossa? Erilaiset mahdollisuudet lisääntymiseen ovat valtavia sosiaalisen eriarvoisuuden kysymyksiä. Etenkin pohjoisen ylikuluttavan väestön vanheneminen ja huoltosuhteen heikkeneminen on kiihtynyt nopeammin kuin tahdoimme uskoakaan.

Miten tähän on tultu?

Vuonna 2024 Suomen kaupp- ja kehityspoliittinen selonteko suuntaa suuren osan kehitysyhteistyövaroista Finnpartnershipin kautta ilmastokriisiä hillitseviin hankkeisiin ja innovaatiokehitykseen. Business Finland alkaa konseptoimaan uutta suomalaisen humanitäärisen avun huippuosaamisen vientipakettia, jota pilotoidaan Lähi-Idässä. Kehitysyhteistyön hankerahoitus järjestöille muuttuu ehdolliseksi: kasvusuunnitelma ja yrityskumppanuudet muuttuvat pakollisiksi. Kehitysyhteistyö tuotteistetaan uusien vihreän kasvun innovaatioihin ja tuotteisiin, esimerkiksi hiilidioksidisieppareihin ja pienydinvoimaloihin. **Vuonna 2025** lanseerataan Alibaban ensimmäiset kaupalliset hiilidioksidi-imurit, ja niitä skaalataan heti molemmille napa-alueille. Kiina saa YK:n yleiskokouksen päätöksellä perustaa arktisia erityiskauppa-alueita kiireellisyyteen vedoten. **Vuonna 2026** Saharan metsityshanke etenee suomalaisten metsäyhtiöiden johdolla. Suomi yrittää profiloitua entistä merkittävämpänä metsäasiantuntijana myös trooppisilla alueilla. Metsäosaamisen vienti on korkealla hallituksen prioriteeteissa, vaikka vastaanottajia ei juuri ole. **Vuonna 2027** Alibaba perustaa uuden pikaviestiuutismedian, ja käyttäjämäärä nousee välittömästi 5 miljardiin. Palvelun käyttö edellyttää reaaliaikaista kulutusseurantaa, ja sen henkilökohtaisella päästökauppamekanismilla voi saada merkittäviä verohelpotuksia. Toisin sanoen käymme kauppaa kulutuksemme päästöillä ja yksityisyydensuojallamme. Kiinalaiset algoritmit personoivat valtavasta uutisvirrasta valikoitua tietoa, mikä hämärtää käsitystämme omista valinnoistamme ja tietämisestämme. Digifyysinen maailma sekoittuu todellisuuteen emmekä enää tunnista sitä missä tilassa toisiamme kohtaamme. **Vuonna 2028** Valtionavustukset lakkautetaan ja kehitysyhteistyöhankkeet siirtyvät yritysvetoisiksi vastuullisuusprojekteiksi, joita uusi yritysvastuulaki edellyttää ja kuluttajat brändeiltä vaativat. **Vuonna 2029** WHO raportoi ensi kertaa maapallon makeanveden kemikalisoitumisen vaikutuksista lisääntymishormoneihin. **Vuonna 2030** pidetään ensimmäinen YK:n hätäkokous väestökatoon vastaamiseksi samalla viikolla, kun IPCC:n uusi ennusteraportti 1,5 asteen tavoitteen toteutumisesta julkaistaan.

Zaid, 70, Libanon

Zaidin elämää ovat värittäneet lukuisat konfliktit alueella. Zaid on keskiluokkainen ja ammatiltaan opettaja. Zaidin koulu oli pitkään erään EU-rahoitteen opettajien täydennyskoulutuksen kumppanikoulu. Myös hänen arkeensa kuuluvat erilaisten sovellukset ja alustat, jotka mahdollistavat yhteydenpidon, ostokset ja viihteen kuluttamisen. Alibaban uusi tekoälyavataar mahdollistaa paluun nuoruuteen, erilaisten persoonien kokeilemisen ja itsensä toteuttamisen. Se on melko konservatiivisessa Libanonissa ollut hauskaa, vaikkakin hieman uhkarohkeaa.

“Mutta mitä pahaa voisi tapahtua, jos nuori Zaid-avataar juhlii ja nauttii elämästä? Rapauttaako se muka yhteiskunnallista moraalialia tai uhkaa sukulaisten kunnialia? Eihän kukaan saa tietää...eihän?”

Kaikilla naapureilla ei ole samanlaisia digitaitoja tai pääsyä sen piiriin, ja se on tietysti harmillista. Todellisuuden hämärtyminen ja sisäiset ristiriidat lisäävät myös mielenterveyden haasteita etenkin nuorilla ja vanhuksilla, ja se on nähtävissä myös Zaidin naapurustossa. Ilmastokriisin hidastumisen myötä nuoret yhä useammin jäävät kotikaupunkeihinsa, eivätkä enää pyri Eurooppaan. Itse asiassa Eurooppa ei enää näyttäydy kaikkein houkuttelevimpana maanosana, sillä uusia innovaatioita ja edistysaskeleita otetaan etenkin vanhassa “etelässä”. Siellä on tarmoa ja toimintaa. Ympäristökriisit eivät silti ole ohi Lähi-Idässäkään. Välimeren nanomuovipitoisuudet ja PFAS-yhdisteiden määrä on korkein maailmassa.

“Iso haaveeni saada lapsenlapsia ei ole toteutunut. On ollut sydäntä raastavaa lohduttaa kumpaakin tyttärtäni lukuisten keskenmenojen jälkeen.”

Skenaario 2: Takaisin kestävyysruotuun

fingo

Takaisin kestävyysruotuun

Vuoden 2024 YK:n tulevaisuus-huippukokousta edeltää poikkeuksellisen lämmin pohjoinen talvi ja maapallon keskilämpötilan hetkellinen nousu yli 1,5 asteen säikäyttää päättäjät ja kansalaiset. Kokouksesta tulee käännteentekevä hetki kestävän kehityksen tavoitteiden kiihdyttämiseksi ja SDG-stimuluspaketin määrittelemiin 500 miljardin lisäpanostuksiin päästään yllättäen jokaisena vuonna sen jälkeen.

Kestävän kehityksen tavoitteiden kannalta oikealle raiteelle päästään valtioiden vahvan kuluttajia ja yrityksiä koskevan säätelyn kautta mm. ajamalla alas fossiiliset polttoaineet. Panostuksia tarvitaan etenkin aidosti kestävän vihreän siirtymän toteuttamiseksi. Sosiaalinen vastuu ja raaka-ainevirtojen kolonialistiset ulottuvuudet puhuttavat laajasti. Matalan kulutustason maiden ääni on äärimmäisen voimakas etenkin sosiaalisessa mediassa. Gazan tilanne teki viimeistään näkyväksi rakenteellisen globaalin väkivallan ja lännen kaksinaismoralismin.

Oikeistopopulismin aika on ohi ja ihmiset vaativat tomeraa johtajuutta yhteisten ongelmien edessä. Aikaa ei ole hukattavaksi. Matalan kulutustason maat ottavat kestävyysjohtajuuden tosissaan. Maapallomme ei voi olla vapaa leikkikenttä, jossa röyhkein omistaa eniten, vaan tarvitsemme valtiollisia toimijoita. Kasvunjälkeisistä kohtuutalouden järjestelmistä puhutaan Financial Timesia myöten. Globaalin vahvan verosäätelyn myötä omaehtoinen kehitys on nopeaa ja tehokasta, ja siksi EU:n rooli perinteisessä kehitysyhteistyössä murenee. Tuki on monipuolisempaa ja vertaisuuteen perustuvaa uusien julkisten toimijoiden kesken. Globaali eriarvoisuus on yhä jyrkkää, mutta vihdoin sen syitä ymmärretään paremmin.

Miten tähän on tultu?

Vuonna 2024 kritiikki kolonialismia kohtaan kasvaa. Länsimainen demokratia näyttäyty tekopyhänä ja tehottomana. Moni maa luisuu vahvemmin kohti autokratiaa. Samalla erityisesti ilmastokriisin ja helleaaltojen koettelemat maat johtavat kehitystä uusiutuvassa energiassa sekä kestävässä maataloudessa. Ratkaisut kestävyyskriisiin ovat toistaiseksi teknologiapainotteisia eivätkä pureudu syvemmin esimerkiksi kulutustottumuksiimme. **Vuonna 2025** alkuperäiskansoihin kuuluvien henkilöiden nouseminen globaaleihin johtotehtäviin johtaa merkittäviin edistysaskeliin luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa. Yritysten ja sijoittajien luontostrategiat kehittyvät kohisten. Ilmastokriisistä ei voi enää puhua ilman monimuotoisuuskriisiä. COP30:ssa Loss and Damage -rahaston osalta sovitaan ennätysellisistä rahoitusmääristä. Investoinnit vaikuttavat merkittävästi SDG-tavoitteiden edistymiseen ilmastokriisin runtelemisissa maissa. **Vuonna 2026** globaali verouudistus vähentää monikansallisten yritysten mahdollisuutta verovälttelyyn ja epämääräisiin holding-yhtiöjärjestelyihin. Yhä suurempi osa veroista jää matalan ja keskitulotason maihin vahvistaen merkittävästi näiden talouksia. Korruptiosta huolimatta tällä on merkittävä vaikutus julkisen sektorin vahvistamisessa ja mm. koulutuksen kehittymisessä. **Vuonna 2027** multilateraalit kehityspankit uudistetaan aidosti tukemaan kestävä kehityksen tavoitteita. Osana kolonialisminvastaista liikehdintää matalan kulutustason maat kieltäytyvät maksamasta velkojaan suurille rahoituslaitoksille. Paine velkojen mitätöintiin kasvaa. Investoinnit vihreän siirtymään kasvavat rymisten Saharan ja Sahelin alueella. Kohtuullisten työehtojen takaaminen ja ihmiskaupan kitkeminen ei kuitenkaan onnistu kädenkäänteessä. **Vuonna 2028** Afrikan vapaakauppasopimus ja vero- ja velkauudistuksen taloutta vahvistavien vaikutusten ansiosta Afrikan nuori väestö työllistyy ennätysnopeasti. Vahva panafrikkalainen liikehdintä yhdistettynä taloudellisten mahdollisuuksien kasvamiseen johtaa käännteeseen ”aivovuotoon”. Globaaleja trendikkäitä metropoleja ovat nyt Lagos ja Nairobi. **Vuonna 2029** EU:n liikkuvuusohjelma Erasmus+ suuntautuu laajasti Afrikkaan. Nuorten johtajuus vahvistuu ja nuorten ikäpolvien reippaimmat ja lahjakkaimmat haluavat ratkoa eriarvoisuuden ja ympäristökriisin juurisyitä. **Vuonna 2030** vihreän siirtymän todelliset kustannukset ovat korkeat, eikä keskivertoeurooppalaisella ole enää varaa uuteen sähköautoon. Käytettyjen kulkuvälineiden markkinat kasvavat räjähdysmäisesti.

Kaisa, 48, Suomi

Kaisan palo maailman pelastamiseen on pysynyt läpi vuosien, vaikka tavat toimia ovatkin muuttuneet. Kaisa asui pitkään Senegalissa, Gambiassa ja Nigeriassa, kunnes palasi Suomeen vuonna 2026, kun viimeinenkin maatoimisto lakkautettiin. Järjestösydän sykkii yhä Kaisan rinnassa, vaikka hän onkin nyt siirtynyt ulkoministeriön kehityspoliittiselle osastolle. Siellä on viime vuodet valmisteltu Suomen vallansiirron strategian täytäntöönpanoa.

Termien ja toimintatapojen muuttuminen on Kaisasta hienoa, mutta käytännön työssä tulee usein vastaan haasteita ja joskus Kaisa kaipaakaan takaisin yksinkertaisempiin aikoihin. Aikoihin, jolloin hankesykli oli selkeä ja seurantamatkoilla pääsi samalla Suomen harmautta pakoon. Institutionaalinen muutos ja epävarmuuden kasvu on kasvattanut myös ulkoministeriön työterveyspsykologin ja uraohjauksen palveluita.

“Kumppanuuksien katalysointi ja toimintatapojen jatkuva arviointi vie ison osan työtunneista, ja se tuntuu välillä minusta raskaalta. Tuntuu kuitenkin, että muutoksessa on pysyttävä kiinni. En halua olla jämähtänyt, mutta onkohan tämä uusi tapa sitten parempi? Työ tuntui tärkeämmältä kun sain olla ihmisten kanssa tekemisissä kentällä. Olemme välillä väitelleet tyttäreni kanssa, kun en oikein ymmärrä tätä uutta keskustelua.”

Kaisa kokee suurta haikeutta lastaan kohtaan, joka on pian lähdössä maata pitkin opiskelijavaihtoon Addis Abebaan.

Skenaario 3: Valtiot vajoavat varjoon

fingo

Valtiot vajoavat varjoon

Geopoliittinen kamppailu ja kansainvälisten päätöksentekomekanismien ja esimerkiksi YK:n toimivallan heikkous on kasvanut rajusti. Sekasorto saa yritykset jahtaamaan investointeja globaalissa etelässä synnyttämällä uudenlaista kaupallista kehitysyhteistyötä. Rahoitusta ohjaa kansallinen sinkoileva intressi ja sosiaalisessa mediassa nostetut vaatimukset. Kehitysyhteistyön pitkäjänteisyys kärsii, koska ymmärrystä sen tärkeydestä ja vaikuttavuudesta ei ole. Uusia trendejä ja tarpeita syntyy kuin sieniä sateella. Seuranta ja arviointistandardit kevenevät, jolloin toiminta on suoraviivaisempaa ja joustavampaa.

Kansalaisyhteiskunta yrittää vahvistaa paikkaansa hyödyntämällä erilaisia digitaalisia alustoja organisoituakseen temaattisesti. Järjestötoimijat kokevat jäävänsä yhä ahtaammalle ja vailla uskottavaa puolustajaa valtiollisen tuen ollessa heikkoa. Yritysyhteistyö on tyypillinen tapa rahoittaa järjestöjen työtä, mutta henkinen ristiveto alan sisällä on kova. Uudet toimintamuodot vierastuttavat ja epäilyttävät kansalaisyhteiskuntaa. Voiko ruokkivaa kättä purra, tai edes heleästi haukkua? Populistiset äänet kyseenalaistavat järjestötoimijoiden merkitystä, jos tuloksellisuutta ei pystytä osoittamaan rahallisesti. Harva tuntee järjestöjen työtä, ja siksi kansalaisten tukikin on mielipidekyselyissä heikkoa. Ihmisten intresseissä on ennen kaikkea kotimaisen hyvinvointivaltion pelastaminen, velkalaivan kääntäminen ja hoivakriisin ratkaiseminen. Aloite kehitysyhteistyön vapaaehtoisesta rahoittamisesta veroilmoituksella etenee lakivalmisteluun. Spontaanit tempaukset ja suora aktivismi vahvistuvat vastalauseena viralliselle sektorin alasajolle. Verkottuneet yhteisöt vaativat standardeja yritysten kehitysyhteistyöhön ja humanitaariseen apuun, mutta niiden ääni on heikko.

Monella suomalaisella pörssiyhtiöllä on oma kehitysyhteistyöosasto, ja rahoittajina on myös paljon yksityisiä itsenäisiä tahoja kuten pelialan miljonäärien rahastoja. Julkisuuden henkilöt tukevat hankkeita yhä näyttävämmin, koska vastuullisuus on brändivaltti. Kansalaisyhteiskuntien välillä on solidaarisuutta maailmanlaajuisesti ja sen myötä löytyy uusi tahtotila ratkaista globaaleja ongelmia. Tämä näkyy mm. joukkorahoituskampanjoina TikTokissa.

Miten tähän on tultu?

Vuonna 2024 vaalivaikuttaminen misinformaation ja deep fake- teknologian keinoin merkitsee useissa kansallisissa vaaleissa yllättäviä ja kyseenalaisia tuloksia. Yhdysvaltain presidentinvaalit aiheuttavat kansallisen sekasorron tilan useiksi viikoiksi. **Vuonna 2025** valtiot yrittävät jatkaa kehitysyhteistyötä vanhaan tapaan ja jumittuvat toimimattomiin prosesseihin, joita liikkeet, kuten anti-gender, kampittavat. Identiteettipolitiikalla kilpaillaan, ja kärjekkäät ja suorat viestit uppoavat mediassa tosiasioiden kustannuksella. Kokemusasiatuntijuus peittoa tutkitun tiedon monella alalla. Suomessa velkakriisi syö valtion budjettia samalla kun hallitus kompuroi sisäisissä ristiriidoissaan. Oikeistohallitukset ympäri maailman eivät ole kiinnostuneita sääntelemään yksityisen rahan ja intressien kasvua ja ihmiskauppatapauksia jätetään käsittelemättä. **Vuonna 2026** uudet tekoälypohjaiset sosiaalisen median alustat koukuttavat ja miltei koko maailman väestöllä on pääsy niihin tiettyjen rajoitteiden puitteissa. Osallistumisen ja organisoitumisen kustannukset ovat matalat, ihmiset löytävät yhä helpommin liittolaisia ja ystäviä, mutta datankeruu ja seuranta lisääntyvät. Järjestöjen toiminta on virallisesti pitkälti digitaalista, koska se on edullista. **Vuonna 2027** yksityissektori vauhdittaa räjähdysmäisesti vihreää siirtymää ja uusiutuvan energian kasvun myötä raaka-aineiden tuotanto ja jätteiden käsittely kiihdyttää eriarvoisuutta ja epäoikeudenmukaisuuden kokemusta siitä, kuka lopulta hyötyy kehityksestä ja kuka korjaa sotkun. Voimistuvat monikriisit uhkaavat valtaviin ylikansallisten yritysten tulosta mutta samalla kriisit nähdään pohjana uusille innovaatioille. Teknologiausko on vahvaa. **Vuonna 2028** yritykset täyttävät huvenneen ODA-rahoituksen jättämää aukkoa säntäämällä etenkin uusille markkinoille. Humanitäärinen apu on kaupallistunut ja tehostunut ja se on yksi uusi suomalainen vientituote. Yrityksiä eivät sido samanlaiset raportointivelvoitteet tai vaikutusarviointit kuin huvennutta julkista budjettitukea. **Vuonna 2029** kansainvälisiä valtiollisia toimijoita ei haluta kehitysyhteistyön tai humanitaarisen avun välikäsiksi vastaanottajamaihin enää ollenkaan. Rajat ovat kiinni etenkin autoritäärisissä valtioissa. Rauhanturvajärjestelmä ajetaan alas. **Vuonna 2030** YK toimii käytännössä muutamassa poliittisesti ei-kiistanalaisessa paikassa. Myös muut globaalit sopimukset ja säännöt ovat menettäneet totaalisesti uskottavuuttaan. YK:n turvallisuusneuvosto on lähinnä muodollisuus ja yleiskokoukset muistuttavat kasvuyritysten rekrytointimessuja. Mielenosoituksia ja tempauksia on harva se viikko verkossa ja kadulla.

Ana, 22, Chile

“Kansainvälisessä ekstraktivismi-aktivistien koordinaatiokokouksessa, Solar-platformissa, sovittiin seuraavista askeleista. Jatkamme painostusta yritysten vastuullisuusraportoinnin parantamiseksi, mutta poliittinen vipuvarmemme on valitettavan heikko. Alueen toimijoiden avulla kootaan näyttöä vaikuttamistyön tueksi: silminnäkijöiltä kerätään näkemyksiä siitä onko toiminta ollut sopimusten mukaista ja tapahtuuko rikkeitä. Onneksi saamme tukea toisilta kansalaistoimijoilta ympäri maailmaa, ja voimme jakaa tietoa, vertaistukea ja ideoita esimerkiksi Suomen Sodankylän aktivistien kanssa.”

Ana on nuori kansalaisaktivisti Chilessä. Vaikka vallan siirtäminen pohjoisen toimijoilta suoraan globaaliin etelään on ollut pitkän työn tulos, on hän samalla sekä kauhuissaan pitkäjänteisyyden päättymisestä ja yksityisen rahan hankkeiden poukkoilevuudesta, että iloinen uudesta suorasta toiminnasta, eri maiden kansalaisyhteiskuntien yhteistyöstä, ja ketterämmistä toimintatavoista.

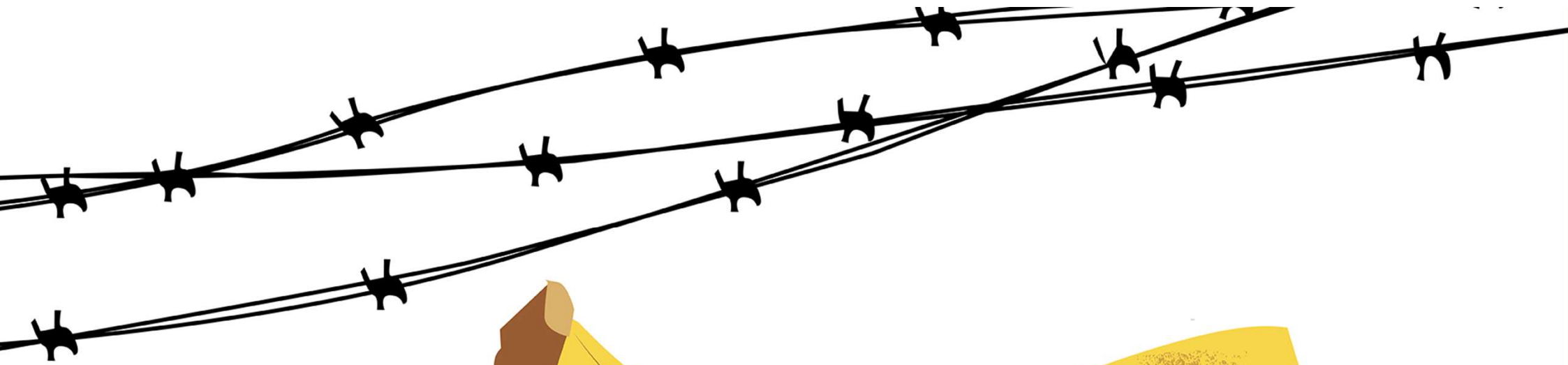
Latinalainen Amerikka keskiluokkaistuu, mutta esimerkiksi kaivosten jätteidenkäsittelyn haitat kasautuvat yhä marginalisoidummalle joukolle syrjäseuduilla, jonka ääni ei pääse kuuluviin.

“Tarvittaisiin pikaisesti työlainsäädäntöä joka mahdollistaa järjestäytymisen ja työntekijöiden oikeuksien valvomisen. Nyt ihmiset ovat täysin oman tietonsa varassa. Firmat ottavat valtavia riskejä meidän kustannuksellamme.”

Skenaario 4: Rajat kiinni - meiltä

fingo

Rajat kiinni – meiltä

Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa on eletty oikeistopopulismien kulta-aikaa jo pitkään. Näiden valtioiden ja vakiintuneiden instituutioiden rooli ja uskottavuus maailmankaupassa ja -politiikassa on sinkoilevaa ja yhteiskunnallisen vallan painopiste on alustatalouksilla ja teknologiayrityksissä. Isoimmat investointipankit päättävät globaalin kehityksen suunnan. Valtioiden rahoitus kehitysyhteistyölle on vähentynyt ja kaikenlainen globaali solidaarisuus perustuu entistä enemmän yksityiseen rahoitukseen. Diplomatia ja rauhanvälitys perustuu kaupallisiin intresseihin.

2020-luku on ollut täynnä geopoliittisia konflikteja, ja ne ovat läpivalaisseet kolonialistisia valtarakenteita. Matalan kulutustason maat luovat uusia kauppasopimuksia ja erityistalousalueita omaehtoisesti. EU on rajautunut ulos näistä sopimuksista, ja EU-valtiot ovat pakotettuja vahvistamaan sisäistä kauppaa, omavaraisuutta sekä liiketoimintaympäristöjen ja osaamisen kehittämistä. Maahanmuutto Eurooppaan on tyrehtynyt, ja työvoimapula iskee ikääntyvässä pohjoisessa vasten kasvojamme. Olisiko sittenkin pitänyt suhtautua siirtolaisiin toisin? Kauppojen hyllyllä on yhä enemmän laboratoriokasvatettuja keinobanaaneja. Avokadosmoothiet ja reppureissut tuntuvat naiiveilta muistoilta 2010-luvusta. EU:n kehitysyhteistyön jäänteet ovat nyt yritelmiä päästä läpi kasvaville markkinoille rajojemme ulkopuolella.

Oikeistovetoiset hallitukset uskovat kaiken korjaaviin markkinamekanismeihin ja siksi sääntely on olematonta. Yritysten riskinotto on lisääntynyt myös siksi, että työntekijänsuoja on heikkoa ja digitaalisen kaupankäynnin eettiset standardit huteria. Ammattiliittojen toimitilaa pyritään vaivihkaa rajaamaan. Toisaalta yritysten riskinottokyvyn vahvistuminen myös lisää innovaatioita. Teknologian nopea kehitys tukee vihreää siirtymää ja ratkoo ruokaturvaan ja omavaraisuuteen liittyviä haasteita. Kaupankäynti on aiempaa saavutettavampaa ja hyödynnämme monenlaisista alustayrityksistä palveluiden tuottajina.

Kansalaisyhteiskunnan merkitys korostuu huomattavasti monin paikoin, ja sen vaatimukset kuuluvat kovaäänisinä ja painokkaina. Järjestöt, vapaat liikkeet ja kansalaisaktivismi pyrkii paikkaamaan julkisen sektorin aukkoja liiketoiminnan vahtikoirana.

Miten tähän on tultu?

Vuonna 2024 monissa kansallisissa vaaleissa oikeistopopulismin kannatus on yhä vahvaa, myös Yhdysvaltain presidentinvaaleissa. Suomessa kaikenlainen globaalin solidaarisuuden tuki horjuu Venäjän häirinnän myötä. **Vuonna 2025** oikeistolainen EU-politiikka tarkoittaa myös kiristyneitä tuontitulleja. Euroopan raja- ja merivartioviraston Frontexin rahoitus kolminkertaistetaan ehkäisemään turvapaikanhakua. **Vuonna 2026** Afrikan Unioni ja Kiina solmivat ainutlaatuisen vapaakauppasopimuksen. Aasian ja Latinalaisen Amerikan valtiot solmivat myös omia kahdenvälisiä sopimuksiaan. EU katsoo vierestä, kun sen globaali valta-asema murtuu, eikä edes Yhdysvalloista ole tueksi sisäisen sekasorron takia. Kun teollista tuotantoa ei voi enää ulkoistaa, alkaa työvoimapula näkyä lukuisilla sektoreilla jo valmiiksi kriisissä olevan sote-alan lisäksi. EU-maat alkavat kilpailla keskenään paitsi asiantuntijoista, myös perustyöntekijöistä. Hoiva-alan palkkasopimuksia on pakko kirjoittaa uudelleen, kun potilasturvallisuus on jatkuvassa vaarassa alimitoituksen takia. **Vuonna 2027** Suomen itärajan aidan viimeinen paalu lyödään maahan. **Vuonna 2028** ulkoisten markkinoiden pienennyttyä EU-valtiot ovat vahvistaneet sisäistä kauppansa. Vesipulasta kärsivästä Espanjasta on muotoutumassa keinoviljelyn innovaatiokeskittymä. Suomi profiloituu puupohjaisten tekstiilikuitujen tuottajana ja on pian eurooppalaisen tekstiiliteollisuuden sydän. **Vuonna 2029** yritysvastuulainsäädäntöä puretaan EU:ssa innovaatioiden vauhdittamiseksi ja etenkin maataloussektorin piristysruiskeeksi. Yritysten riskinottokyvyn lisääntyessä tarvitaan myös erilaisia tuki-instrumentteja konkurssien varalle. **Vuonna 2030** pohjoismaisten hyvinvointivaltioiden murentuessa ensimmäiset suomalaiset turvapaikanhakijat saapuvat lentäen Lagosiin, mutta hakemukset hylätään väärin perustein jätetyiksi. Isoissa medioissa uutisoidaan kovaan ääneen valkoisista elintasopakolaisista.

Herman, 30, Mosambik

Herman on nuori järjestöjohtaja Maputosta. Hänen järjestönsä toimii lasten oikeuksien hyväksi.

“Apuriippuvuus on vähentynyt. On kiva, kun yhteistyösuhteet ovat helpottaneet, ja pystyn joustavasti valitsemaan kuhunkin päämääräämme sopivat yhteistyökumppanit. Kulttuurierot ovat erilaisia brasiliaalaisten ja kiinalaisten kanssa. Seuraavaksi pitäisi varmaan opetella mandariinikiinaa. Lapseni aloittivat juuri kielikylpypäivähoidossa.”

Monet itäisen Afrikan pääkaupungit kasvavat vauhdilla ja rakennusurakoita on joka nurkalla. Samanaikaisesti valvonta ja sääntely on heikkoa, ja esimerkiksi onnettomuuksia ja saastuneen maan väärinkäyttöä tapahtuu paljon. Ilmastokriisin voimistuminen on tehnyt vuosittaisista syöksytulvista ja Intian valtameren sykloneista säännöllisiä.

”Olemme mukana Globe Vision-alustalla, jossa voimme muodostaa uusia yrityskumppanuuksia ja saada rahoitusta ilman kuluja, kunhan sitoudumme toiminnan skaalaamiseen ja markkinointiin. En enää joudu käyttämään työaikaani sellaisten raporttien täyttämiseen jotka eivät oikeastaan edes taivu toimintaperiaatteisiimme. Nykyään työ on käytännöllisempää. Verkostot ovat laajoja ja monikansallisia, usein aika järjestäytymättömiäkin. Esimerkiksi viime viikolla intialainen hakkeriryhmä auttoi meitä palvelunestohyökkäyksessä. Tiedän kuitenkin, että esimerkiksi vähemmistöjen ja ihmisoikeuksien parissa työskentelevät toimijat ovat yhä ahtaamalla, koska harva kiinalaisrahoitteinen yritys keksii heidän kanssaan yhteisiä hankkeita. Entisiä kollegojani on palannut kotimaihinsa Eurooppaan, koska viisumien saanti on vaikeutunut. Hei soittelevat viikoittain ja kertovat kaipaavansa tänne”.

Skenaario 5: Eskaloituvat kriisit

fingo

Eskaloituvat kriisit

Äärimmäisen jännitteinen geopoliittinen tilanne johtaa sopimus pohjaisen järjestelmän heikentymiseen ja alueellisten liittolaisuuksien vahvistumiseen. USA on ulkopoliittisessa kriisissä ja menettänyt useita vanhoja liittolaisia Lähi-Idän konfliktin myötä. Naton rooli supistuu ja tilalle tulevat alueelliset sotilasliitot. Teollisuuden vihreä siirtymä ja energiantuotannon sähköistyminen kasvattavat kaivannaisten kysyntää, joiden keskittymä on Afrikan mantereella. Afrikan voimistunut kaupallinen ja taloudellinen valta tarkoittaa sitä, että entiset banaanivaltiot ovat siirtyneet maailmankaupan ohjaksiin. Esimerkiksi väkirikkaat Etiopia, Nigeria ja Egypti ovat saaneet mittavaa globaalia vaikutusvaltaa ja liittolaisia. Kehitys on valtiövetoista ja usein kansalaisyhteiskuntaa rajoittavaa.

Kaikille yhteisen ja vapaan internetin aika on ohi. Tekoäly ja algoritmit ohjaavat mediakäyttäytymistämme. Pimeät verkot ovat yhä suosittuimpia ja harmaat markkinat rehottavat. Räjähdysherkän maailmanpoliittisen tilanteen seurauksena myös kansainvälistä liikkuvuutta on rajoitettu vahvasti, viisumeja evätään anti-diplomaattisina keinoina ja kansalainvälinen muuttoliike on tyrehtynyt. Yritykset sulkevat sivukonttoreitaan tai siirtyvät pimeään verkkoon. Jalkapallon MM-kisat perutaan viime hetkellä turvallisuustilanteen ollessa äärimmäisen kireä.

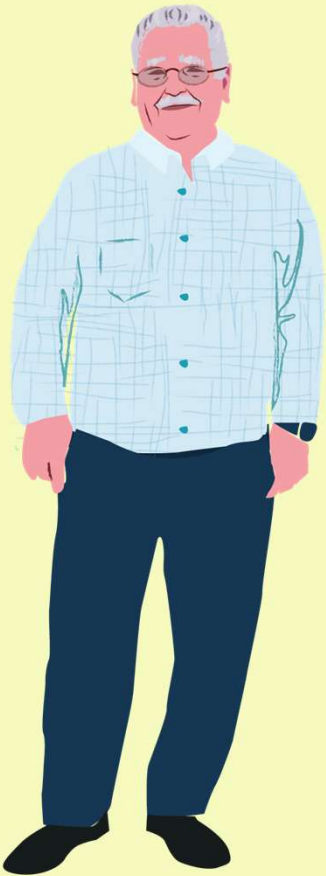
Globaali keskiluokka on vahvistunut merkittävästi etenkin Afrikassa, vaikka se onkin tapahtunut isoveljen valvovan silmän alla. Globaalin pohjoisen ja etelän välinen valta-asetelma on murtunut, mutta tilalle on tullut uudenlaisia alueellisia identiteettejä. Työvoimaa on tarjolla kaikkialla mutta työntekijöiden oikeuksia turvataan vain vähän. Kumuloituvat ja ennakoimattomat ekologiset kriisit, kuten metsäpalot ja tulvat, aiheuttavat jatkuvaa epävarmuutta ja yhteiskunnallisen vakauden ja institutionaalisen luottamuksen murtumista. Perinteisestä ODA-luokituksesta on luovuttu ja hauraiden valtioiden sijaan puhumme hauraassa asemassa olevista ihmisryhmistä.

Kehitysyhteistyöjärjestöt toimivat vaikeassa asemassa olevien ihmisten parissa maasta ja alueesta riippumatta. Rauhan ja sovittelun rooli kehitysyhteistyössä on korostunut. Ahtisaaren rauhantyön perintö jatkuu ja suomalaiset ovat profiloituneet rauhantyön ja sovittelun asiantuntijoina.

Miten tähän on tultu?

Vuonna 2024 Yhdysvaltain presidentinvaalit voittaa salaliittoja masinoiva ja kansallista vakautta suuresti horjuttava presidentti. Hän uhkaa päätöksillään rapauttaa YK:n ja Naton toimivaltaa ja uskottavuutta. **Vuonna 2025** kansainvälisiä ilmastopimuksia ei ole kyetty jatkamaan horjuvista kansainvälisistä sopimuksista johtuen, ja COP-kokoukset ovat vaakalaudalla. Tämä aiheuttaa kumuloituvaa piittaamattomuutta, uuden vuosittaisen päästöennätyksen, mertensuojelusopimuksen romuttumisen ja kiihtyvää maankäyttöä ja metsäkatoa ympäri maailman. Vihreä siirtymä silti etenee, mutta energiatehokkuuden ja sähköistymisen hyödyt syödään kulutuksen kasvulla ja maankäytön ympäristövaikutuksilla. Ainoastaan EU kiristää ilmastotavoitteitaan, mutta politiikkatoimet nähdään esteenä kilpailukyvyille ja ne aiheuttavat siksi laajaa kansallista vastustusta. **Vuonna 2026** Sisäpoliittinen sekasorto ja autoritäärinen johtaminen ovat edenneet kansallisiin verkkorajoituksiin mm. Kiinassa, Venäjällä, Unkarissa, Thaimaassa ja Yhdysvalloissa. Vaikuttaa siltä, että internet on eriytymässä. Monikansalliset yritykset luovat omia sisäisiä verkkojaan. **Vuonna 2027** nopean vihreän siirtymän ja liikenteen sähköistymisen myötä kaivannaissektorin ja jalostavan teollisuuden ala keskittyy vahvasti Afrikan mantereelle, jossa Afrikan unionin tuella on määritelty laajat vientisopimukset. Vaikka kansallisen ja alueellisen tulokehityksen kannalta tämä on hienoa, ei työntekijöiden oikeuksia tai minimipalkkasäätelyä tee kukaan. **Vuonna 2028** Espanjan ja Italian kuivuuteen kuolee ainakin 800 000 ihmistä. ODA-luokituksista luovutaan, sillä Yhdysvalloissa jo 22% väestöstä on köyhyysrajan alapuolella. Suomen uusi kehityspoliittinen ohjelma pyrkii vastaamaan lukuisiin ympäristökriiseihin ja konflikteihin laajentamalla kahdenvälisen kehitysyhteistyön määritelmää valtiollisesta kohti monitoimijayhteistyötä. Tuki kohdentuu erityisesti hauraassa asemassa oleville ihmisryhmille. Rauhantyö on Suomen kehityspoliitiikan kovinta ydintä. **Vuonna 2029** 6% Suomen virallisesta kehitysyhteistyörahoituksesta ohjautuu järjestöjen kautta Yhdysvaltoihin. **Vuonna 2030** Etelä-Savon kokoinen alue palaa heinäkuun metsäpaloissa Suomessa ja STM käynnistää laajan evakko-ohjelman kotinsa menettäneille.

Mike, 57, Yhdysvallat

Mike on tehnyt pitkän uran UN-OCHASSA. Viime vuosina työn painopiste on siirtynyt kotimaahan.

“En olisi arvannut, että tulen päätymään käytännön työhön Pohjois-Minneapolisin hauraimmille alueille. Kohtaan päivätyössäni paljon nuoria jotka ovat totaalisen hukassa elämänsä kanssa. Monen opiskelut katkesivat koronapandemiaan jo kymmenen vuotta sitten. Edellinen pestini sijoittui San Fransiscon metsäpalojen aiheuttaman laajan pakolaisaallon koordinointiin ja siihen kytköksissä olevaan opioidikriisiin. Uskon, että työurani tulee jatkumaan vielä yli 10 vuotta.”

Mike on opiskellut työn ohessa yhdistetyn sosiaalialan ja ensihoitajan tutkinnon. Käytännön osaamista voi tarvita viikoittain, ja tilanteet ovat hyvin vaihtelevia.

”Emme ehdi enää keskittyä pitkän aikavälin muutoksiin, koska uusia kriisejä syntyy jatkuvasti ja katse on kohdistettava aina uudelleen. ODA-kriteerien lakkauttaminen tuntuu nyt ajateltuna todella järkevältä, eihän maailmaa voinut ajatella enää rikkaina ja köyhinä valtioina. Ajatusmaailman muutos oli toki iso ja sitä valmisteltiin pitkään. Jalkautumalla lähiöihin haluamme saada Minneapolisin alueen syrjäytyneet nuoret osaksi yhteiskuntaa. Mukana toiminnassa on Nigerian Lagosin yliopiston Community Welfare -insituutti. Heillä on toimivia malleja, joita sovellamme omiin olosuhteisiimme. Yritämme olla piittaamatta maidemme suhteista tai ulkopoliitikasta, sillä yhteistyö on ainakin meille hyvin hedelmällistä ja opimme paljon. Pyrimmekin yhdessä löytämään lisää toimintatapoja ja rahoitusta yhteistyöllemme, mutta se on vaikeaa. Viime vuonna meillä oli vierailijoita Suomesta, Radikaali rauha -järjestön opintomatkalaisia ja ministeriödelegaatio. Viisumiprosessissa kesti 6 kuukautta, mutta onneksi kaikki meni lopulta hyvin.”

Kiitämme

Nora Hasan, SOK

Linda Kaljala, Suomen World Vision

Ilona Kalliola, Interpedia ry

Marja Katisko, Diakonia Ammattikorkeakoulu

Anna Korpikoski, JHL

Josefina Kuusikallio, UN Global Pulse

Helena Kärppä, Kansainvälinen vapaaehtoistyö ry

Anita Lintula, Mifuko Trust ry

Linda-Lotta Luhtala, UN Women Suomi

Anne-Maria Mikkonen, SOK

Eija Rautakorpi, Kynnys ry

Sara Tabrizizadeh-Haavisto, Diakonissalaitos

Niklas Saxen, Ulkoministeriö

Tuuli Shinyella, Suomen Pakolaisapu ry

Jenna-Maria Soikkeli, Suomen Somalia-verkosto

Emmi Uutela, Plan International Suomi

Anna Kivimäki-Pelluz, Fingo ry

Silla Ristimäki, Fingo ry

Eppu Mikkonen, Fingo ry

Senja Väätäinen-Chimpuku, Fingo ry

Saana Ylikruuvi, Fingo ry